

ערכי פסחים פרק עשירי פסחים

קי.

עין משפט נר מצוה

א [מיי] פ"ג מהל' אכל
הל' ט:
ב [מיי] פ"ה מהל' מלכס
הל' ג:

רבינו הגנאל

השוה [שתי] כוסות דמו
בראשו, ואם ראה פני
השוק (אוישן או יצא לבית
הכסא אינו חושש. עשרה
זוגות) כוסות אין בהן
משום זוגות מדתקניהו
רבנן בבית האבל, וישמך
שהוא סוף ג' תיבות, ויחנן
שהוא סוף חמשה, שלום
שהיא תיבת שביעית, הני
כלהו לא מצטרפי לרעה.
כ"ד כוס הג' אינו
מצטרף עם הד', ולא
הה' עם הו' ולא הו'
עם הח'. רבה בר לואי
דאיתוק משום דאיתוביה
לרבא בפירקא, אמר יוסף
שידא, אתרי קטלינן, בין
בשוגג בין במזיד, ארבעה
במזיד מוקינן.

א) נראה דהיה לרבינו גרסא
אחת בגמרא דלש ישן או
יולא לבית הכסא אינו חושש
משום זוגות וכו'.

א) ס"א ועשה רכזו
ולא ישתה תרי ועשה
רכזו, ב) ונכנסת יט.
ושני, ג) [כמויות ח.].
ד) ופסדתי כ: ב"ק
ס. ב"ב ק: ימות עו: י.
ה) [במדבר ו, ו] ז"ל
רבנן,

תורה אור השלם

1. ישא יי פניו אלך
וישמך לך שלום:
במדבר כו
2. דקרבך יי ושמך:
במדבר ו כד

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה לטובה
מזטרף לרעה לא
מצטרף אם שמה כו:

מוסף רש"י

עשרה כוסות. להביא
לו בשמים דכתיב (משל)
לא) מנו שכר לאוהב ויין
למנו נפש (כמויות ח.).
שהמלך פורץ גדר.
גדרות של אמרים, לעשות
לו דרך. ק"ל מניחו
לפרנסו או לכמו (יבמות
עו: וכתיב טוהריו ב) א: או
סוף גדר שדה אמרים
לעשות לו דרך ולחלוטין
שלו, דלמרינן ב"ב (ט:)
דרך המלך אין לה שיעור
(ב"ק ט:). ולא יטה יעון
ושמאל, ובספרי בפסח
המלך נפקא לן מקראי,
ונראה שצ"ל דמכתב
לכלנו כוס לכו משל אחי,
קדריש גלוהו משל אחי,
כדכתיבנן נמי והסני הגדול
מאחיו (רשב"ם ב"ב ע"ט).

מוסף תוספות

א. שהיה יושב שם בקבע
אין זו פגיעה. תוס' ב"מ
פז.

מלוא בלגני נפשה היא. ואין מצטרפין זה לזה: **אמאי נמלך הוא.** ואין מצטרפין לזוגות: **הכי קאמר לא יאכל כרי ויעשה לרכיו אפילו פעם אחת.** או אם שמה לא ישמש: **דילמא חליש.** מחמת תשמיש אידי דזוגות קאי מיתרע: **שלא ראה פני השוק.** זין כוס לכוס: **ולא אמרן.** דמרעי ליה זוגות אלא ללכת לדרך אחר זוגות אכל לעמוד בצדו לית לן צד: **מני כשורי.** כששמה כוס זה מסתכל בקורה זו וכשהוא שומה שני מסתכל בשאללה ולפי חשבון הקורות מזדקר זוגות: **כי הוה שפי חד כסא מנקטא כרי כסי.** דהוה להו תלתא: **אדם חשוב שאני.** דמקרי שדים נפשיהו לאזוקי: **עשרה כוסות דבית האכל מפרש טעמא**

עשרה אין בהם משום זוגות. ולית ליה דרבנן דלמנר לעיל כוס של צרכה אין מצטרף לרעה דזאמות עשרה כוסות איכא צרכת המזון: **ומלכא לא מקרי מזיק.** והא דמניח לא יאכל תרי היינו משום כשפים ורשעים פירש דפעמים מזיק: (שי"ק לקמן דף ק"א ע"ג): **האי מאן דפגע באיתתא בוי.** והא דלמנר צמי שמתו (צרכות דף כ.) ר' יוחנן הוה קאזיל וימינא אשערי טבילה כי היכי דילדן זרעא כוומיה הכא דפגע צעת שעולה מן המים ור' יוחנן אשערי טבילה ימינא אי נמי התם ימינא^א הכא פגע אי נמי רבי יוחנן היה אומר שופך צד פג על גו':

מצוה באפי נפשה הוא לא יעשה צרכיו תרי אמאי נמלך הוא אמר אבוי הכי קאמר לא יאכל תרי^ב וישתה תרי ולא יעשה צרכיו אפילו פעם אחת דילמא חליש ומיתרע ת"ר שותה כפלים דמו בראשו אמר רב יהודה אימתי בזמן שלא ראה פני השוק אבל ראה פני השוק הרשות בידו אמר רב אשי חזינא ליה לרב הגניא בר ביבי דאכל כסא הוה גיפק וחזי אפי שוקא ולא אמרן לא לצאת לדרך אבל בביתו לא אמר ר' זורא ולישן כלצאת לדרך דמי אמר רב פפא ולצאת לבית הכסא כלצאת לדרך דמי ובביתו לא והא רבא מני כשורי ואבוי כי שתי חד כסא מנקיט ליה אימיה תרי כסי בתרי ידיה ורב נחמן בר יצחק כי הוה שתי תרי כסי מנקיט ליה שמעיה חד כסא חד כסא מנקיט ליה תרי כסי בתרי ידיה רב שאני אמר עולא עשרה כוסות אין בהם משום זוגות עולא לטעמיה דאמר עולא ואמרי לה במתניתא תנא^א עשרה כוסות תיקנו חכמים בבית האבל ואי ס"ד עשרה כוסות יש בהן משום זוגות היכי קיימי רבנן ותקנו מילתא דאתי לדי סכנה אבל תמניא יש בהן משום זוגות רב חסדא ורבה בר רב הונא דאמרי תרווייהו י"ש לום לטובה מצטרף לרעה לא מצטרף אלא שיתא יש בהן משום זוגות רבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו ויחונך לטובה מצטרף לרעה לא מצטרף אבל ארבעה יש בהן משום זוגות אבוי ורבא דאמרי תרווייהו וישמך לטובה מצטרף לרעה לא מצטרף ואודא רבא לטעמיה דרבא אפקינהו לרבנן בארבעה כוסות אע"ג דאיתוק רבא בר ליואי לא חש לה למילתא דאמר ההוא משום דאיתוק רבא בר ליואי לא חש לה למילתא דאמר מלכא דשידי ממונה הוא אכולהו זוגי ומלכא לא איקרי מזיק איכא דאמרי לה להאי גיסא אדרבה מלכא [רתחנא הוא] מאי דבעי עביד^ב שהמלך פורץ גדר לעשות לו דרך ואין מוחזין בידו אמר רב פפא אמר לי יוסף שידא בתרי קטלינן בארבעה לא קטלינן בארבעה מוקינן בתרי בין בשוגג בין במזיד בארבעה במזיד אין בשוגג לא ואי אישתלי ואיקרי ונפק מאי תקנתיה לינקוט זקפא דידיה דימיניה בידא דשמאליה וזקפא דשמאליה בידא דימיניה ונימא הכי אתון ואנא הא תלתא ואי שמיע ליה דאמר אתון ואנא הא ארבעה נימא ליה אתון ואנא הא חמשה ואי שמיע ליה דאמר אתון ואנא הא שיתא נימא ליה אתון ואנא הא שבעה הוה עוברא עד מאה וחד ופקע שידא אמר אממר אמרה לי רישתינהי דנשים כשפניות האי מאן דפגע בהו בנשים כשפניות נימא הכי חרי חמימי בדיקולא בוייא לפומייכו נשי דחרשייא קרח קרחייכי פרח פרחייכי

נפתח
א) נראה דהיה לרבינו גרסא
אחת בגמרא דלש ישן או
יולא לבית הכסא אינו חושש
משום זוגות וכו'.

רשב"ם
מלוא בלגני נפשה היא. ואין מצטרפין זה לזה: **אמאי נמלך הוא.** ואין מצטרפין לזוגות: **הכי קאמר לא יאכל כרי ויעשה לרכיו אפילו פעם אחת.** או אם שמה לא ישמש: **דילמא חליש.** מחמת תשמיש אידי דזוגות קאי מיתרע: **שלא ראה פני השוק.** זין כוס לכוס: **ולא אמרן.** דלמא ללכת לדרך אחר זוגות אכל לעמוד בצדו לית לן צד: **מני כשורי.** כששמה כוס זה מסתכל בקורה זו וכשהוא שומה שני מסתכל בשאללה ולפי חשבון הקורות יזר זוגות וכל פעם ופעם עושה כן אע"פ שאינו יולא לדרך: **אבוי כי הוה שפי חד כסא מנקטא ליה אימיה תרי כסי.** דהוה להו תלתא ולכן מומינס אותם ביחד שלא יבוא דבר לדי שכתה יעמוד זוגות: **אבוי עיברתו אמו מת אבוי ילדתו אמו מתה אמו והא דלמנר אבוי אמרה לי אם הייא מרבינתיה וואי בקדושין (ד' נ"א): **אדם חשוב שאני.** דמקרי שדים נפשיהו לאזוקי: **עשרה כוסות אין בהן משום זוגות.** וכל שכן טפי: **עשרה כוסות תיקנו חכמים האכל.** צפרק קמא דכמויות [ח]: **מפרש טעמא:** **שלוש.** תיבה שביעית היא דכתיב [במדבר ו] ישא ה' וגו' לטובה מצטרף אם שמה ששה ושמה השביעי מצטרף לטובל הזוגות: **אכל לא לרעה.** שאם ישתה כוס שמני אחריו אין שמני מצטרף על השביעי להזיק וסברא הוא כיון שצירכן שלום שהוא תיבה שביעית אין שום הזיק בעולם: **רבה ורב יוסף.** כמו שהיו הדורות זו אחר זו היו מקליין זוגות והולכין ופוחתין: **רבא אפקינהו בארבעה.** פעמים הרבה כשהיו נפטריין ממנו היה משקן ופעמים שלא היה משקן אלא ארבעה כוסות ונפטריין. ואף על גב דמרינן רבא^א לעיל [קט"ז] כוס של צרכה כו' אלמא סבירא ליה דארבע יש בהן משום זוגות אי לאו משום כוס של צרכה איכא לתרואי דנהי דארבע להזיק ליכא למיחש לכשפים מיהא איכא למיחש כדלקמן [ע"ג] והלכך אצטרך רבא לתרואי לעיל הכי דלית להו לרבנן לתקוני מילתא דלמי צד ליה ליה סכנה וחסלו סכנה כשפים: **דאוסנן בפירקא.** שהקשה לי בשעת הדרשה וצייני צרכים שדרכו היה להקשות לו צרכים: **לא איקרי מזיק.** אין רגיל בכך דגנאי הוא לו ולא חיישינן לזוגות דמילתא דלא שכיחא היא ומיהו זימנין דניזוק והרואה להחמיר ולעשות נטירותא ימירתא עבד: **צברי כסי קטלינן ליה.** משום זוגות: **איקרי ונפק.** זוגות מהו תקנתיה: **זקפא.** גדול: **אי שמע.** ואפילו קול אדם או קול אשה דלמנר ד' נימא איהו חמשה שלא יעמוד זוגות: **עד מאה וחד.** שהיה עד מונה זוגות והוא היה מוסיקף אחת שלא לעמוד זוגות: **פקע שידא.** מרוב זכר: **רישתינהי דנשים כשפניות.** גבירתן של נשים כשפניות השולטות עליהן ומלמדתן אמרה לי דבר זה: **חרי חמימי בדיקולא בוייא.** זואה חמה כסלים קרועין ונקובין: **לפומייכו חרשייא.** לפיכך נשים כשפניות. **קרח קרחייכו.** יהי לרנן שימרטו אותן שערות שלכם שאתם מכשפין בהן: **פרח פרחייכו.** הרוח ינשא אותם פירורי לחם שאתם מכשפות בהן. **ונראה לי דהאי דכתיב נשים כשפניות ביחזקאל (א') הנני אל כסמותיכנה אשר אתנה מנודדות שם את הנשפות לפורחות אחד מכלי אומנות של כשף:****

נפתח
א) נראה דהיה לרבינו גרסא
אחת בגמרא דלש ישן או
יולא לבית הכסא אינו חושש
משום זוגות וכו'.

רשב"ם
מלוא בלגני נפשה היא. ואין מצטרפין זה לזה: **אמאי נמלך הוא.** ואין מצטרפין לזוגות: **הכי קאמר לא יאכל כרי ויעשה לרכיו אפילו פעם אחת.** או אם שמה לא ישמש: **דילמא חליש.** מחמת תשמיש אידי דזוגות קאי מיתרע: **שלא ראה פני השוק.** זין כוס לכוס: **ולא אמרן.** דלמא ללכת לדרך אחר זוגות אכל לעמוד בצדו לית לן צד: **מני כשורי.** כששמה כוס זה מסתכל בקורה זו וכשהוא שומה שני מסתכל בשאללה ולפי חשבון הקורות יזר זוגות וכל פעם ופעם עושה כן אע"פ שאינו יולא לדרך: **אבוי כי הוה שפי חד כסא מנקטא ליה אימיה תרי כסי.** דהוה להו תלתא ולכן מומינס אותם ביחד שלא יבוא דבר לדי שכתה יעמוד זוגות: **אבוי עיברתו אמו מת אבוי ילדתו אמו מתה אמו והא דלמנר אבוי אמרה לי אם הייא מרבינתיה וואי בקדושין (ד' נ"א): **אדם חשוב שאני.** דמקרי שדים נפשיהו לאזוקי: **עשרה כוסות אין בהן משום זוגות.** וכל שכן טפי: **עשרה כוסות תיקנו חכמים האכל.** צפרק קמא דכמויות [ח]: **מפרש טעמא:** **שלוש.** תיבה שביעית היא דכתיב [במדבר ו] ישא ה' וגו' לטובה מצטרף אם שמה ששה ושמה השביעי מצטרף לטובל הזוגות: **אכל לא לרעה.** שאם ישתה כוס שמני אחריו אין שמני מצטרף על השביעי להזיק וסברא הוא כיון שצירכן שלום שהוא תיבה שביעית אין שום הזיק בעולם: **רבה ורב יוסף.** כמו שהיו הדורות זו אחר זו היו מקליין זוגות והולכין ופוחתין: **רבא אפקינהו בארבעה.** פעמים הרבה כשהיו נפטריין ממנו היה משקן ופעמים שלא היה משקן אלא ארבעה כוסות ונפטריין. ואף על גב דמרינן רבא^א לעיל [קט"ז] כוס של צרכה כו' אלמא סבירא ליה דארבע יש בהן משום זוגות אי לאו משום כוס של צרכה איכא לתרואי דנהי דארבע להזיק ליכא למיחש לכשפים מיהא איכא למיחש כדלקמן [ע"ג] והלכך אצטרך רבא לתרואי לעיל הכי דלית להו לרבנן לתקוני מילתא דלמי צד ליה ליה סכנה וחסלו סכנה כשפים: **דאוסנן בפירקא.** שהקשה לי בשעת הדרשה וצייני צרכים שדרכו היה להקשות לו צרכים: **לא איקרי מזיק.** אין רגיל בכך דגנאי הוא לו ולא חיישינן לזוגות דמילתא דלא שכיחא היא ומיהו זימנין דניזוק והרואה להחמיר ולעשות נטירותא ימירתא עבד: **צברי כסי קטלינן ליה.** משום זוגות: **איקרי ונפק.** זוגות מהו תקנתיה: **זקפא.** גדול: **אי שמע.** ואפילו קול אדם או קול אשה דלמנר ד' נימא איהו חמשה שלא יעמוד זוגות: **עד מאה וחד.** שהיה עד מונה זוגות והוא היה מוסיקף אחת שלא לעמוד זוגות: **פקע שידא.** מרוב זכר: **רישתינהי דנשים כשפניות.** גבירתן של נשים כשפניות השולטות עליהן ומלמדתן אמרה לי דבר זה: **חרי חמימי בדיקולא בוייא.** זואה חמה כסלים קרועין ונקובין: **לפומייכו חרשייא.** לפיכך נשים כשפניות. **קרח קרחייכו.** יהי לרנן שימרטו אותן שערות שלכם שאתם מכשפין בהן: **פרח פרחייכו.** הרוח ינשא אותם פירורי לחם שאתם מכשפות בהן. **ונראה לי דהאי דכתיב נשים כשפניות ביחזקאל (א') הנני אל כסמותיכנה אשר אתנה מנודדות שם את הנשפות לפורחות אחד מכלי אומנות של כשף:****